

ז' וכתב עוד בטור ודוקא שהתערובת הראשון [כא] היה מותר מן התורה כגון שנתבטל ברוב לכן תולין להקל בספק ספיקא אבל חתיכת איסור שנתערבה בחתיכה היתר ומאלו שנים נפל אחד מהן לתוך עשרה של היתר [כב] אין אומרים בזה ס"ם להקל לפי שאנו רואין כל א' משנים כגופו של איסור כל זמן שלא נתבטל ברוב עכ"ל ומשמע מדברי הרמב"ם פ"ז מהל' עכו"ם ופ"ז מהמ"א דאע"ג דבתערוב' הראשון נתבטל ברוב מ"מ בעינן גם בתערובת שני שיתבטל ברוב [כג] אבל מדברי הרשב"א אינו נראה אלא הואיל ונתערב בתחלה ברוב אפילו נתערב אח"כ בכמותן שרי וכתב ב"י ואפשר לומר לדבריו דאפילו בפחות מהן נמי כיון שנתבטל בתערובת הראשון מן התורה לא החמירו עליו חכמים כל שאינו ניכר שהוא מאותו תערובת עכ"ל וכתב עוד בטור הא דשרינן ספק ספיקא היינו דוקא על ידי תערובת אבל ספק טריפה שנתערב באחרות כולן אסור' עד שיהא כהית' כדי לבט' האיסור' אם הוא מהדבריו המתבטלי' [כד] כיון שהספק ראשון היה בגופו אין להתיר מבח ס"ם עכ"ל הטור והא דכתב דכל ספק ראשון בגופו לא מהני ביה תערובת אח"כ הוא סברת ר"י בעל תוס' דכתב כן גבי ספק דרוסה שנתערב באחרים כמ"ש השערים והסמ"ג בשמו ומשמע שאין חילוק בין נודע ספק ראשון קודם שנתערב או עד לאחר שנתערב [כה] וכ"כ האו"ה דאנו נוהגין דכל ספק ספיקא שהספק ראשון הוא מדאורייתא אינו נותר בספק

מנחת יעקב

מטעם ס"ם. ואף דהתם ספק א' מכת התערובת הוא וספק א' בגופו הוא דכלל ספק חלל מיירי. ומשמע התם דמטעם זה אפי' לכתחלה היתה מותרת לינשא. לאו מטעם דכהנים נהגו סלסול בעלמס. ומלאתי בתשוב' הרשב"א סימן ת"א שהשיג באמת על דברי הר"י להלכה במה שאינו מתיר ס"ם אלא דוקא ע"י שתי תערובת. והקשה עליו מסוגיא דפ"ק דכתובות גבי פתח פתוח דמשמע דמתירין ס"ם אף שלא ע"י תערובת וכן מהא דספק חלל שנטמע במשפחה ולא תירץ כלום שם על דברי ר"י. מ"מ מלשון משמע למעשה יש לחוש לדברי ר"י. וכן פסק להדיא בת"ה ביח רביעי ושער שני והקישא דפתח פתוח מתירן שם בת"ה דף קט"ז וז"ל דיש לי לומר דהתם שאני שאי אפשר לזו לבא לפניך אלא בשתי ספיקות ואי אתה יכול להחמיר עליה ולומר דהיאך נתירה וכבר אסרתה כמו שאתה אומר בספק נולדה ב"ט שמיד עמדה עלינו באיסור ואח"כ נתוסף בתערובת ספק זה השני וכיוצא בזה בספק טריפה שנתערבה באחרות. וכלל כבר אסרתה משעה שגולד זה ספק תערובת והאיך נתי' מה שאסרו מפני שנתערב' ונאמר מה שאסרו מותר היה עכ"ל. לכן נ"ל לע"ד דבחדא מתרלה חברתה. דגם בספק חלל כיון שאנו לא באנו לדון על אנשים מאותו משפח' רק על אלמנה מאותו משפחה ובה נולדו הב' ספיקות יחד חדא אם היתה נשאת כלל לספק חלל ואף אם נשאת שמה לא היה חלל ובה נולדו הב' ספיקות יחד בשעה שנשאה. וכה"ג מחלק הש"כ בסו' ק"י סעיף ס"ב דיני ספיקות סעיף ד' וסעיף ו"ז ע"ש ועיין לקמן בקונטרס הספיקות ס"ק י"ב ודו"ק: [כת] וכ"כ האו"ה. המעיין באו"ה כלל כ"ו יראה להדיא שלא כתב כן רק זה הוא מהג"ה או"ה אבל בדברי האיסור והיתר גופי' משמע מפשט דבריו דאין להחמיר אלא כשנודע מתחלה ספק ראשון. וכן כתב בתשובת משאת בנימין סימן ל"ז והאריך שם להשיג על הרב כאן (וגם על תשו' מהר"י כ"ך סימן כ"ג שפסק ג"כ בדברי הרב כאן ודוחה היא שם כל דבריו בטוב טעם ודעת) ע"ש דבריו באורך ואף שצ"ד סימן ק"י ס"ק ס"ב סעיף א' לדיני ספק ספיק' כתב על דברי משאת בנימין וז"ל והא לימא דבאו"ה גופיה משמע כמה זימני דאפילו לא נודע תחלה אסור דכתב עוד טעמים במסקנתו דאין הב' ספיקות בגוף א' ואינם מענין אחת וא"כ לשני טעמים אלו אין חילוק אפילו נודע הספיקות יחד עכ"ל הש"ך. ובאמת אין זו סתירה לדברי המשאת בנימין דאף לטעמים אלו מ"מ כל שנודע הספיקות יחד הוי כס"ם דענין אחד וגוף אחד. וכן מוכח מדברי מהר"א בהג"ה ש"ד ובסימן מ"ה כתב ג"כ הטעמים דענין א' וגוף א' מ"מ כתב הוא להדיא בסימן פ"ד בהג"ה דהיכא דנודע הספיקות יחד דהוה ס"ם גמור. וכ"כ מהר"א בספרו על איסור והיתר כמ"ש בשמו במ"ש דרכ"ש. ואין ספק שגשמנו להרב דברי מהר"א בזה בסימן פ"ד דודאי לא היה נמנע מלכתוב דעתו וגם מהר"י כ"ך בתשובת שארית יוסף סימן כ"ג עיקר ראיתו להחמיר בנודע הספיקות יחד היינו מטעם שלא הוזכר חילוק זה בהג"ה ש"ד וחילוק זה שהביא הב"י בשם איזה קובץ לא נודע מי הוא עכ"ל גם זה גרס לו כיון שמהר"א בהג"ה סימן מ"ה לא ירד לחלק בזה לכן הבין דדעת הג"ה ש"ד להחמיר בכל ענין

תערובת הב' ביחד דאסור לדעת וסברת התוס' כן הוא ג"כ בתערובת הג' לפסק הרמב"ם ודו"ק. ומעתה אין לנו לריבין למ"ז שזמיק הט"ז שם כאלו דברי הרב הם צנוים על דברי הג"ה ש"ד ודבריו דחוקים מאוד מכמה טעמים ודברי הג"ה ש"ד יש דרכים אחרים ליישב כמ"ש בנה"כ שם. ומ"ש הרב בהג"ה שם אבל ספק איסור שנתערב ונפל מתערובת למקום אחר התערובת השני שרי פשוט הוא דקאי על מ"ש צ"ע דבעי ג' תערובת וכמ"ש הרב כאן להדיא בשם האו"ה גמולא דדברי הב"י והרב כאן ובהג"ה נכונים בלי פקפוק כלל ודו"ק: [כז] היה מותר מן התורה. כגון חמר"ל וצריה וכה"ג דמון התירה בטל בתערובת הראשון רק מדרבנן אינו בטל לכן מהני ס"ם ולפי זה נראה פשוט דאם הוא יבש ביבש מין בשאינו מינו דמדאורייתא בטל ברובא וכמבואר לעיל כלל וסו' ל"ט דין ד' ג"כ יש להחזיר בשתי תערובת לדעת הטור וכן לענין אם נפל א' מהן לים או פי' א' ממילא כדלעיל דין א' וכ"כ בעל מנחת כהן דף ק"י ע"ב והוא פשוט: [כח] אין אומרים בזה ס"ם להקל. ומ"מ אי' ונתערב בתערובת הג' שרי משום דהוי ספק איסור שנתערב בב' תערובת דשרי כמ"ש הרב בדיון ו'. ואין להקשות דא"כ לאיזה אורך העתיק הרב דברי הטור דהא בב' תערובת פסק הרב דאין להתיר אפי' בנתבטל ברוב ובג' תערובת שרי אפי' לא נתערב רק חד בחד י"ל דהרב העתיק דין זה כדי ללמוד ממנו דאם נתערב חד בחד ונפל א' מהם לים או לאור דאין להקל וכ"כ הרב להדיא בסימנים ועיין לקמן בקונטרס הספיקות דין ו': [כט] אבל מדברי הרשב"א. משמע דדעת הרב להלכה כדעת הרשב"א דרק תערובת הראשון בעינן רוב. וכ"כ הרב בסימנים להדיא דרק תערובת הראשון צרי רוב. אכן מהרש"ל פג"ה סו' נ"ה כתב וז"ל וליתא דהא לכולי עלמא בעינן לאכלס שנים שנים ולא כחמת מאח' דק"ל כר' אליעזר וזה לא משכחת בפמות מג' בין הכל ואף בשלש לא יתכן לאכול אלא השנים והשלישי הותר יאסר אם לא בארבע כאשר פי' לעיל בשם התוס' עכ"ל. ובאמת כן פי' התוס' להדיא בזבחים דף ע"ד דאף בדיון זה בעינן לאכלס שנים שנים כמו בפל א' מהן לים אכן משמעות הטור ורשב"א ורוב הפוסקים דבס"ם דתערובת לא בעינן לאכלסן שנים שנים. וכן משמעות הב"י צ"ע סו' ק"י אף שסתם דעת הרמב"ם דבעי' תרי רובא (וגם הרב בהג"ה משמע שחור בו וסתם דעת הרמב"ם ובעי' תרי רובא) מ"מ מבואר בדבריו דא"ל לאכול שתיים שמים וז"ל דל"ד לנפל א' מהן לים דהתם ליכא ס"ם גמור דהא יותר יש לתלות שגפול מרובא דהיתרא מדאיסורא (ואף דהרא"ש פג"ה חשיב זה לס"ם. מ"מ לאו ס"ם גמור היא וכן משמעות הרשב"א והר"ן הובא בב"י סו' ק"י דלאו מטעם ס"ם מתירין וכן משמעות הש"ך בסו' ק"י ס"ק נ"ו להדיא דגרע) משא"כ בס"ם דתערובת דכל חד וחד כי אכיל איכא גבי' ס"ם כמבואר בלשון הש"ם והפוסקים עיין בב"י סו' ק"י: [כד] כיון שהספק הראשון היה בגופו אין להמיר מכת ס"ם. והקשה לי מ"ו האלוק והמרום מוהר"ר הלמן נר"ו מהא י"פסק הטור בא"ע סו' ז' ובש"ע שם סו' ב' דמשפחה שנתערב בה ספק חלל לכל אלמנה מאות' משפחה אם נשאת לא תלא

בספק ספיקא [כו] והיינו במקום שיש כאן ודאי איסור דאורייתא אלא שנוסף בו ספק ממקום אחר אבל אם יש כאן שני ספיקות אם יש כאן איסור או לא והספיקות יש בענין א' ובגוף אחד מתירין אפי' ספק דאורייתא כדאמרין פ"ק דכחובת ספק זנתה תחתיו ספק לא זנתה תחתיו ואת'ל תחתיו זנתה שמא באונס זינתה ולכך מתירין לבעלה וכל כי האי גונא [כו] ודוקא שנודע שני הספיקות ביחד אבל אי נודע בתחלה הספק ראשון לחוד ואח"כ ניתוסף עוד ספק אחר לא מתירין מכח ספק ספיקא עכ"ל משמע דבמקום שאין שני ספיקות בגופו לא מתירין מכח ס"ס איסור דאורייתא אפי' נודע הני ספיקות יחד כדברי הטור והני נהוג דלא בכ"י שכתב ב"ד סי' נ"ז דאף ר"י לא אמר אלא כשנודע הספק דרוסה קודם שנתערב אבל בשלא נודע עד אחר התערובת מותר מכח ספק ספיקא עכ"ל וכתב הטור [כו] ויש אימרים דאפילו בספק על ידי תערובת אין להחיר בדברים החשובים דכי היכי דמחני להו חשיבותיהו דלא במלי אפי' באלף מחני להו נמי לענין שלא במל בספק ספיקא ולא נהירא דספק ספיקא מותר בכל איסורים אפי' בעכו"ם עכ"ל וכתב באו"ה דכן נוהגין להחיר כל איסור ע"י ספק ספיקא [כט] חוץ מדבר שיל"מ עכ"ל וכתב עוד בארוך כלל כ"ח דנכנינות של עכו"ם אף עפ"י שעיקר איסורו אינו אלא מדברי סופרי' שאסרהו מכח ספק שמא נתערב בו מחלב שמא מ"מ [ל] חשוב בגופו של איסור ודאי ואם נתערב באחרים אינו נותר ממעם ספק ספיקא לומר שמא לא נתערב דבר שמא ואת'ל נתערב אינו זה שאוכלו עכ"ל [לא] אבל שאר ספק

מנחת יעקב

באחרים אינו נותר והיינו שנתערב ברוב כשרים (וכן מוכח מדברי האו"ה וכ"כ בספר נה"כ סימן ק"א ודלא כמ"ש הט"ז שם ושגג בזה כמ"ש בנה"כ ע"ש) וכל זה העתיק הרב לפי מה שפי' לעיל כלל מ' ודין ב' דעת האו"ה דגבינה של כותי' מיקרי איסורו מגופו לכן שייך גבי דין חתיכה הראוי להתכבד אבל בחמת הרב שפסק לעיל דגבינה מקרי איסור בלוע א"כ אף דליכא ספק ספיקא בטל כדיון כל דבר יבש דבטל ברוב מין במינו והא דכתב והעתי' הרב דברי או"ה היינו ללמוד ממנו שספ' שמא לא נתערב בו דבר טמא לא מקרי ספק כלל וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' ק"י. וכן העתיק הרב בסימנים לקמן בסתם דספק כוז ללא מקרי ספק כלל ונפקא מינה בספק אם הוחלפו עם גבינות מעכו"ם דאינו נותר מטעם ס"ס. וכ"כ האו"ה להדיא בכלל מ"ז דין א' בשם הר"ש בר ברוך ובחמת האו"ה כלל כ"ה דין י"ג וכלל כ"ו דין א' כתב בסתם אלל גבינות שאם נולד דבר עוד ספק חשוב בספק א' ולא נתערב ברוב כשרים קאי אך הרב העתיק דבריו לפי מה שהעתיק לעיל כלל מ' דין ב' בשמו אבל בחמת כבר בררתי לעיל שדעת האו"ה אינו כן וע"ש: [לא] אבל שאר ספק איסור. פי' שספק הוא מלד אחר בלא חשש וספק שאסרוה חכמים הרב בשביל זה (כמו בגבינה) בכה"ג אמרין' דאם שוב נתערב אח"כ דמותר מכח ס"ס אף דאין הספיקות מגופו כיון שהוא רק איסור דרבנן. וראיתי שהש"כ דיני ספיקות בס"י ק"ו ס"ק ס"ב דין י"ט פי' דברי הרב כאן במ"ש אבל שאר ספק איסור וכו' ר"ל מה שאסרוהו חכמים מחמת ספק כגון בשר שנתעלס מן העין דאסרוהו חכמים מחמת ספק שנתחלק בגבילה כיון דחומר' בעלמא הוא גרע משאר איסור דרבנן שגורו בו אטו ד"א ולבטל ברוב עכ"ל. ולא ירדתי לסוף דעתו בזה דאף דדבריו ופירושו בדברי האו"ה המה נכונים ומוכרחים לפרש כן כמבואר באו"ה להדיא בכלל כ"ה דין י"ג בנמל' ולקח העכו"ם שלא בפנינו דמותר אם נתערב ברוב היינו לפי שאזיל לשיטתו שפסק בכלל כ"ב דין ח' כהרמב"ם שפסק כרב דבשר שנתעלס מן העין אסור לכן אסור בנמל' ולקחו עכו"ם שלא בפנינו וזה הוא רק חומר' בעלמא כמ"ש הש"ך דיני ספיקות דין י"ז בשם תו' דחולין ד' ל"ה. אבל הר' שפסק לעיל כלל וכו' ל"ב דין י"ט ובש"ע סי' ס"ג בהג"ה כהפוסקים דפסקו דלא כרב ואין איסור בבשר שנתעלס מן העין אלא כ"כ בנמל' במקום שלא הניחו וזה אסור מדינא ולא מכח חומר' בעלמא ואף לוי מודה בזה כמבואר בב"י סי' ס"ג א"כ דינו כשאר איסור דרבנן ולריך שיהא בו ס"ס מלבד ספק הראשון דלמא נתחלפה כיון שאסרוהו בשביל חשש זה הוי כודאי איסור. וכן משמע להדיא באו"ה כלל כ"ה דין י"ב. ומ"ש הרב עוד בשם האו"ה ומ"מ בעינן שנתערב וכו' עד דבספיקא לא גורו זה קאי ג"כ באו"ה אבשר שנתעלס מן העין ואזיל לשיטתו והרב לא העתיק דבריו רק ללמוד ממנו דבאיסור דרבנן אם יש בו מתחלה ספק ואח"כ נתערב אל' הב' ספיקות מגוף א' ומענין א' ומ"מ בעינן שנתערב ברוב ולא חד בחד כל זה ג"ל פשוט וברור כוונתו וכן משמע להדיא מלשון הרב בסימנין לקמן ועיין לקמן בקונטרס הספיקות: דברבנו

ענין אבל בחמת נתעלס ממנו דברי מהרא"י בסימן פ"ד שכתב כן להדיא וזה גרס ג"כ להש"ך שהשיג עלן תשובת משאלת בנימין בזה (ומה שהשיג עוד על המשאלת בנימין שם אין דבריו מוכרחים כלל ע"ש) אבל בחמת אלו ראו דברי מהרא"י בזה להדיא והוא גדול שבאחרונים וגם דברי האו"ה ריש כלל כ"ו שמשמע כן לא היה משיגים על המ"ב שהביא הב"י וגם מהרש"ל באו"ש העתיק דברי מהרא"י בזה בלי חולק. וכ"פ הלבוש בס"י ק"י לכן נ"ל דהמיקל וסומך על דברי גדולי אחרונים אלו לא הפסיד. ועיין בפי' בסימן ק"י ס"ק י"ג שהשיג ג"כ על דברי תשובת משאלת בנימין ואין דבריו מוכרחים ועיין בסמוך ס"ק כ"ז: [כו] והיינו במקום שיש כאן ודאי איסור דאורייתא. פי' כגון ספק נדרס ואת'ל נדרס א"כ היה ודאי איסור דאורייתא והספק בא לו ממקום אחר שלא ידעי' איזה הוא שנתערב וכ"כ הרב בד"מ בס"י נ"ז: [כו] ודוקא שנודע ב' ספיקות יחד. וע' בט"ז סי' ק' ס"ק י"ד שהאריך להשיג על דין זה ופסק דכל שהשיג ספיקות באין כאחד ואי אפשר להפסיק בין הספיקות דאין חילוק בין נודע ללא נודע. וכן משמעות לשון מהרא"י בהג"ה ש"ד סימן פ"ד דכשהשיג ספיקות בגופן ובאין כאחד אין נפקא מינה בין נודע ללא נודע (רק היכא דאין באין כא' כמו ספק טריפה שנתערבה אז יש לחלק בין נודע ללא נודע) וכן משמע מדברי הר"ן והרשב"א שהבאתי בס"ק כ"ד (וע"ל ס"ק כ"ה) וכ"כ בתשובת משאלת בנימין סימן ל"ז ול"ח וכ"כ במנחת כהן שכן עיקר ולי"ע לפ"ז דהא מבואר בש"ס דפסחים דף ט' ובעכו"ם דף ע"א ובגדה דף ע"ו דהא דמשיג הש"ס התם ספק וספק היא דמותר מכח ס"ס כמו עכו"ם שברי ללמים ומלא לורת דרקון וראשו חתוך מותר מכח ס"ס דהיינו ספק עבדה ספק לא עבדה ואת'ל עבדה ספק ביטלה כיון שנשברה והתם אין הספיקות באין כא' ואפשר להפסיק בין הספיקות דהיינו קודם שנשברה דאז לא היה רק חדא ספיקא באיסור דאורייתא ואת'ע"פ כן מקרי ס"ס ואזלינן להקל. ובחמת לפי מה שכתבתי לעיל שעיף כ"ה דאף שאין הספיקות באין כאחד מ"מ כל שנודע יחד מקרי ספק ספיקא לא קשה מידי. אבל לדעת הט"ז וסויעתו דסובר דאין נפקותא כלל בין נודע ללא נודע רק היכי דאפשר להפסיק בין הספיקות לא מקרי ספק ספיקא קשה ואפשר לומר דשאני התם דהוי ספיקות הרגילים לכן אזלינן להקל אף שאין באים כאחד. וכ"כ התוס' פסחים דף ט' ע"א ד"ה ואת'ל וכו' להדיא דהני ספיקות דהתם מקרי ספיקות הרגילים ועיין שם וע"ל בקונטרס הספיקות: [כח] וי"א דאפילו בספק על ידי התערובת. וי"א אלו מובאים בסמ"ק בהג"ה סימן רי"ד ובהג"ה ש"ד סימן מ"ה והטעם דסברי דהיתרא בספק ספיקא היינו משום דאיכא למיתלי ברובא דהיתרא והשתא כי היכי דדבר חשוב אינו בטל ברוב כמו כן לא יהא בטל ע"י ס"ס וכ"כ הב"ח בסימן ק"י ובתשובת משאלת בנימין סימן ל"ח ודלא כב"י ע"ש: [כט] חוץ מדבר שיש לו מתירין. עיקר דין זה עיין לקמן כלל ע"ד ועיין בקונטרס הספיקות וי"ט: [ל] חשיב בגופו של איסור ודאי. משמע דחשיב בגופו של איסור ושייך בו דין חתיכה הראוי להתכבד וזה שכתב ואם נתערב